

2. Майєр Н. В. Структура методичної компетентності майбутнього викладача французької мови / Н. В. Майєр // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія. – Зб. статей. – Ялта : ПБВ КГУ, 2014. – Вип. 42. – Ч. 3. – С. 128–135.
3. BÉRARD, E. (1991). L'approche communicative. Théorie et pratiques. Coll. Didactique des langues étrangères. – Paris : CLÉ International.
4. BERTHOUD, A.-C. et B. PY (1993). Des linguistes et des enseignants. Maîtrise et acquisition des langues secondes. Coll. Exploration. – Berne : Peter Lang.
5. CUQ, J.-P. (sous la dir. de) (2003). Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde. ASDI. Paris : CLÉ International.
6. GERMAIN, C. (1993). Évolution de l'enseignement des langues: 5000 ans d'histoire. Coll. Didactique des langues étrangères. – Paris : CLÉ International.
7. KERBRAT-ORECCHIONI, C. (1990). Les interactions verbales. Tome 1. Coll. Linguistique. – Paris : Armand Colin.
8. PEYARD, J. et S. MOIRAND (1992). Discours et enseignement du français -les lieux d'une rencontre. Coll. F. – Paris : Hachette.
9. TAGLIANTE, C. (1994). La classe de langue. Coll. Techniques de classe. – Paris : CLÉ International

УДК 372.881.1

Л. М. Штохман,

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

КРЕАТИВНІСТЬ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Розглянуто явище креативності як спосіб успішного оволодіння іноземною мовою. Висвітлено принципи та особливості креативності у навчанні іноземної мови. У цьому контексті, базуючись на працях західних методистів, проаналізовано передумови ефективної творчої діяльності у навчальному процесі. Встановлено, що виконання творчих завдань спонукає студентів до толерантного сприйняття різних способів їх вирішення.

Ключові слова: креативність, навчання, іноземна мова, творча діяльність.

Рассмотрено явление креативности как способ успешного овладения иностранным языком. Высветлены принципы и особенности креативности в изучении иностранного языка. В этом контексте, основываясь на работах западных методистов, проанализированы предпосылки эффективной творческой деятельности в учебном процессе. Выявлено, что выполнение творческих заданий побуждает студентов к толерантному восприятию разных способов их решения.

Ключевые слова: креативность, обучение, иностранный язык, творческая деятельность.

The article deals with the concept of creativity as a mode of efficient foreign language acquisition. Highlighted are the principles and features of creativity in a foreign language teaching. In this context, the prerequisites of efficient creative activities described by foreign training coordinators are presented. It is revealed that creative tasks encourage students to tolerantly percept different ways to solve them.

Key words: creativity, training, foreign language, creative activity.

Як відомо, стиль мислення закладається з дитинства, а в студентські роки продовжується формування творчої особистості, здатної до генерування і використання нових ідей, задумів, нових підходів, нових рішень. Вагому роль у цьому відіграє постійна підтримка навчальної діяльності, її сприятливого емоційного клімату. Активізація навчання відбувається завдяки активному використанню психологічних, особистісних можливостей, якими володіють викладач та студенти. Творча робота у вивченні іноземної мови підвищує самооцінку студентів, коли вони бачать власні рішення тих чи інших питань, результатом чого стає справжня комунікація і співпраця.

Креативність – сума інтелектуальних та особистісних особливостей індивіда, який здатен генерувати нові, оригінальні ідеї, знаходити нетрадиційні та нестандартні способи вирішення проблемних завдань. Творчість як синонім креативності базується на розвинених, мисленні, увазі, інтелекті. Як зазначає О. Дубасенюк, на даний час креативність розглядається як функція цілісної особистості, що не зводиться до інтелекту, залежна від цілого комплексу її психологічних характеристик [1, с. 125].

Вивченням питання креативності у вітчизняній психолого-педагогічній науці займалися В. Моляко, М. Папуча, Я. Пономарьов, М. Савчин, у світовій – Г.Ю.Айзенк, Ф.Баррон, Д.Векслер, М.Вертгеймер, Дж. Гілфорд, Х. Грубер, Р. Крачфілд, А. Маслоу. Педагогічні проблеми розвитку творчої компетентності вивчали Т. Базаров, А. Бермус, О. Дубасенюк, Г. Мешко, М. Морайс. Питання розвитку творчості при вивченні іноземної мови досліджували І. Бім, Р. Горбуліна, І. Зимняя, С. Максим'юк та інші [1; 6; 7].

Метою нашої статті є огляд сучасних досліджень іноземних науковців з питання креативності на заняттях іноземної мови.

Активізація навчальної діяльності значним чином залежить від викладача, який створює умови для позитивної і дружньої атмосфери на занятті. Цьому питанню присвячені праці Judit Fehér, яка стверджує, що навіть саме вживання мови вже є творчою дією: ми перетворюємо думки на мову, яку можна почути чи побачити. Ми здатні утворювати речення і довгі тексти, які не чули і не бачили раніше. Коли ми даємо студентам творчі завдання, ми тренуємо їх додаткове вміння – вміння творчо думати. Для виконання творчих завдань студенти використовують мову як засіб, в її першочерговій функції. Це готує їх до застосування мови поза аудиторією. Такі завдання урізноманітнюють роботу в аудиторії завдяки врахуванню особистих ідей і талантів кожного.

Roger von Oech визначає чотири основні ролі у творчому підході і називає їх Дослідник, Митець, Суддя і Воїн. Ці метафори передусім представляють різні способи мислення під час творчої діяльності. Для створення атмосфери вивчення мови, сприятливої для творчої діяльності, необхідно з'ясувати свої творчі ролі [9, с. 68].

Дослідник – це роль для пошуку нової інформації та ресурсів. Дослідник читає книги, журнали, розмовляє з людьми, колекціонує речі, відвідує бібліотеку, заходить в інтернет, тобто збирає матеріали та інформацію.

Митець – це наша роль для перетворення цих ресурсів та інформації на нові ідеї. Зазвичай креативність обмежують до функції обдумування, хоча не приймаючи до уваги три інших, крім красивих ідей нічого створити не вдається.

Суддя – наша роль для оцінювання переваг ідеї і прийняття рішення про подальші дії. Наш суддя повідомить нам, котра з ідей найкраще відповідає меті і котра є можливою в умовах обмежених ресурсів, часу чи можливостей.

Роль Воїна призначена для втілення ідей в життя. Воїн здійснить план, який Суддя обрав з-поміж ідей, які надав Митець, використовуючи інформацію і матеріали, зібрані Дослідником. Ці якості в різних пропорціях представлені в кожному з нас. Базуючись на них, студенти можуть створювати різну навчальну атмосферу і творчий процес.

Досліднику важливо отримати необхідну інформацію та ресурси, тобто піти до бібліотеки чи зайти в Інтернет, поговорити з колегами чи з викладачем, взяти інтерв'ю, колекціонувати речі тощо. Якщо ресурси недоступні протягом часу навчання, можна продовжити процес пошуку пізніше. Значно важливіше студентові вміти знайти інформацію і потрібні ресурси. Це також означає, що викладач вже не розглядається як той, хто дає знання та інформацію, а швидше як посередник в процесі.

Митець потребує творчого процесу без втручання Судді. Надто поспішне оцінювання зупиняє потік ідей. Як викладач, так і студенти повинні повністю утримуватись від оцінювання в період генерування ідей.

Linus Pauling, Нобелівський лауреат з хімії, якось сказав «Найкращий спосіб отримати нову ідею – це мати багато ідей». Emil Chartier, французький філософ, прийшов подібною думкою, але цілком іншим шляхом «Немає нічого небезпечнішого, ніж ідея, якщо вона у вас єдина» [4]. У той час, як перше твердження нагадує про необхідність терплячого очікування, аж доки нас не осяє блискуча ідея, друга застерігає від надто швидкого захоплення однією, на наш погляд найкращою думкою. Подібно до цього, викладач має пересвідчитись, що студенти володіють достатнім часом для генерування достатньої кількості ідей.

Коли підходить черга Судді, необхідно пересвідчитись, що студенти не шукають єдину правильну відповідь, а можуть оцінювати можливості як такі. Завдання для них мають бути «відкритими», з багатьма варіантами вирішення, а вони мають володіти повною свободою вибору. Викладач може допомогти із встановленням критеріїв оцінювання ідей.

Бійцю потрібен час, простір і деякі засоби. Активні дії неможливі, коли студенти сидять рядами спиною один до одного. Якщо можливо, варто їх попросити сісти в коло або зайняти місця навколо столу.

Тому, як стверджує Judit Fehér, кожен вид діяльності потрібно робити творчим, надавати кожному ціль – дещо більшу, ніж просто завчати слова чи фрази. Ця мета може досягатись з допомогою отримання певного результату – складання списку покупок, щоб приготувати новий десерт на день народження друга чи навіть розігруванням театральної сцени – студенти пишуть сценарій вистави. В такому виді діяльності мова використовується як засіб досягнення подібності з реальним життям [2].

Деяким людям вчитись особливо важко, якщо вони не мають змоги проявляти свою творчість, адже вони не розуміють виконання завдань заради виконання чи тренування мови без контексту чи реальної потреби. Досвід доводить, що більшість людей отримують кращу мотивацію, натхнення та виклик, якщо можуть створити щось цінне, те, що відображає їх власну природу.

Доки студенти не володіють мовою на відмінному рівні, їм допомагають так звані компенсуючі стратегії (методи компенсування мови в комунікативних ситуаціях: міміка, малювання, перефразування), де якнайкраще використовуються творчі, образні способи вираження.

Важливо, щоб студенти, вивчаючи мову, мали достатній запас часу, простору та свободи і могли використовувати свою уяву та фантазію. Це часто означає, що необхідно зачекати з висновками до кінця виконання завдання, бути відкритим до багатьох можливих рішень, відповідей, результатів. Студентам потрібно розуміти, що в таких завданнях рідко буває одне вірне рішення, що є багато можливих цінних варіантів. Саме це спонукає до толерантності щодо неоднозначності на занятті. Керівництво творчими заняттями вимагає від викладача бути здатним прийняти на себе роль фасилітатора чи помічника [6, с. 126].

Письменник Arthur Koestler, описує творчу думку як «мислення, що діє в більш ніж одному плані». З його словами, її також можна назвати «пограничним станом», адже її результатом є «баланс між думкою та емоцією». Протилежним до творчого мислення він називає рутинне мислення, що діє лиш в одному плані [3; 5].

Основною особливістю креативного мислення є присутність двох способів мислення, двох рішень, варіювання між ними. Koestler також відзначає мінливу, непостійну природу креативної думки. Звідси він робить такі висновки щодо креативності у вивченні мови:

- з огляду на мінливу природу творчої діяльності вона є більш непередбачуваною, ніж інші види діяльності. Саме тому особливо необхідно створити невимушену атмосферу під час вивчення мови;
- для внесення елемента творчості до звичних видів роботи на занятті потрібно додати елемент трансформації, переходу, зміни між двома варіантами [4; 9, с. 34].

Перший із них – зміна ролей – те, що часто відбувається на заняттях і може легко бути використане у вивченні мови – рольова гра, розігрування ситуацій чи написання листа (до героя з оповідання або малюнка), виконання ролі героя з оповідання чи малюнка. Наступним із можливих є перевтілювання в предмет чи зміна предмета на особу і мовлення від його імені Наприклад:

- ви – портфель топ-менеджера. Розкажіть про своє життя, чи
- опишіть функції і переваги машини для виготовлення морозива для того, щоб її продати.

Серед прийомів для урізноманітнення завдань на занятті методисти відзначають наступні:

Зміна точки зору – студенти повинні скласти список п'яти найважливіших речей, які б вони взяли із собою на відпочинок на морському узбережжі.

– наступним завданням може бути складання списку речей для матері з маленькою дитиною чи для когось із дуже світлою шкірою. Використання дихотомій «за» і «проти», «позитивне» і «негативне», «переваги» і «недоліки» також природним чином створює перехід між точками зору:

– студенти діляться на пари, один з них обирає речення із сильною точкою зору (н.-д. куріння необхідно заборонити).

Перш за все завдання полягає у тому, щоб навести аргументи на підтримку цього твердження, наступним завданням є пошук контраргументів.

Зміна рівня свободи – на першому етапі студентам дається необмежена свобода, пізніше – накладаються ті чи інші обмеження:

– група студентів планує будівництво будинку, маючи всі необхідні для цього кошти. Пізніше викладач оголошує, що сума зменшується наполовину і дає завдання зробити необхідні зміни.

– іншою технологією є зняття обмежень. Розглядаючи попередню ситуацію, її можна повернути навпаки і розпочати із найменшої доступної суми. Коли економічні плани готові, їм можна повідомити про вигреш великої суми.

– студенти готують перелік проблем у світі, які на їхню думку неможливо вирішити (н.-д.: Неможливо запобігти ві-йнам) і згодом обговорюють, як їх вирішити.

Перехід від відомого до невідомого – порівняння, аналогії і метафори представляють невідоме, порівнюючи його з чимось подібним і відомим:

– студенти описують, чим вони подібні або відрізняються від аспірину, м'яча, тварини і представляють себе через ці порівняння;

Зміна жанрів чи засобів – студенти змінюють прозу на поезію, поезію на драму, лист на інтерв'ю, вони розігрують пісню, як драму тощо.

Перехід між частинами і цілим – студенти здогадуються про зміст статті із заголовку, про сюжет картини з її частини, оповідання – з ілюстрацій чи окремих слів з нього, заголовок – зі змісту мультфільму, кінець фільму – з його початку тощо [4].

Цей перелік далекий від повного і щоб детально представити справжню природу креативності створити такий про-сто неможливо. Основна ідея у тому, що діяльність необхідно продумувати так, щоб можливим був перехід між різними способами її розгортання, двома підходами до неї. Це також посилить відкритість творчої діяльності і навчить студентів толерантно сприймати наявність різних способів її вирішення.

Серед обов'язків викладача у такій діяльності – опитування, підбадьорення і підтримка, зміна критеріїв і правил:

- питання часу повинне бути ретельно продумане: необмежений час (внутрішній, особистий) необхідний для обдумування; лімітований час (контрольований ззовні гнучкими рамками) потрібен для вибору найкращої ідеї, прийняття рішення (створення постера чи постановка вистави).

- коли планується творча діяльність, різним студентам надаються різні ролі – чи за їхнім бажанням, чи ті, які на нашу думку будуть корисними для них.

Для плідного творчого мислення необхідною є позитивна і дружня атмосфера, яка посилюється традиційним підбадьоренням та схвальним зворотним зв'язком, коли учасники спілкування відчувають себе в безпеці від критики. Аплодисменти, призи, усміхнені обличчя та інші винагороди дозволяють студенту пересвідчитись, що викладач та друзі позитивно оцінюють його успіхи, що у свою чергу буде добре впливати на загальне ставлення до предмету [2].

Оцінювання повинне стати невід'ємною частиною творчого процесу, а у цьому випадку важливо не обмежуватись лише оцінюванням вживання мови, адже це дозволить студентам зробити висновок про те, що сам результат діяльності не має значення. Judit Fehér наголошує, що різноманітнішим та точнішим є оцінювання, то більш мотивуючим та інформативним воно є для студентів. Різноманітність досягається використанням різних джерел: самооцінювання, оцінювання колегами-студентами, оцінювання викладачем. Мета такого оцінювання також різна: оцінюються різні характеристики використання мови та сам процес (як відбувається взаємодія між студентами та яку роль у ній виконує кожен студент) за допомогою різних критеріїв, попередньо узгоджених між учасниками. На оцінювання впливає також мета діяльності та критерії, що були визначені [3].

Американський науковець, соціолог Neil Postman вважає, що після завершення курсу навчання люди втрачають внутрішній інтерес до світу та бажання активно цікавитись новим. [4] Такий результат, безперечно, не є бажаним для жодного педагога. Тому, забезпечуючи студентів можливістю творчої думки і діяльності на заняттях, можемо намагатись робити все можливе, щоб ефективно спростувати цю, часто правдиву думку.

Література:

1. Дубасенюк О. А. Креативність майбутнього вчителя як передумова роботи з обдарованими учнями / О. А. Дубасенюк // Еліта і обдарованість: точки перетину: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. – Київ : ІОД, 2010. – С. 124–127.
2. Fehér J. The essence of creativity [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.teachingenglish.org.uk/article/essence-creativity>
3. Fehér J. The features of creativity [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.teachingenglish.org.uk/article/features-creativity>
4. Fehér J. Creativity in the language classroom [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.teachingenglish.org.uk/article/creativity-language-classroom>
5. Koestler A. The act of creation / A. Koestler. – London : Arkana, Penguin group, 1989. – 751 p.
6. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К. : Просвіта, 2000. – 368 с.
7. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кікченко, О. М. Любарська [та ін.], за ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с.
8. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.
9. Von Oech R. A whack on the side of the head. How you can be more creative. Creative think. – California : Grand Central Publishing, 1992. – 256 p.

УДК 37.09 : 811.111 + 004.77

О. В. Ябурова,

ДНВЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м. Слов'янськ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті проаналізовано науково-методичне забезпечення процесу міжкультурної комунікації. Доведено, що міжкультурна комунікація це цілеспрямований процес взаємодії суб'єктів освітнього процесу, який передбачає оволодіння професійно-значущими концептами ініціомовної культури на основі інтерактивності, духовності та перцептивної готовності до ефективного міжкультурного спілкування в межах міжнародної співпраці.

На думку авторки, завдання вищої школи – виховувати фахівців із високим рівнем сформованості ініціомовної комунікативної компетентності, здатних до продуктивних дій на засадах ініціомовних компетенцій у професійній ініціомовній комунікації.

Ключові слова: спілкування, комунікація, ініціомовна комунікація майбутнього фахівця, ініціомовна комунікативна компетентність, творче мислення педагога, пріоритетність виховних впливів, лінгвокультура.

В статті проаналізовано науково-методическое обеспечение процесса межкультурной коммуникации. Доказано, что межкультурная коммуникация это целенаправленный процесс взаимодействия субъектов образовательного пространства, который предполагает овладение профессионально-значимыми концептами иноязычной культуры на основе интерактивности, духовности и перцептивной готовности к эффективному межкультурному общению в рамках международного сотрудничества.